

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΗΡΩΤΕΑ

Έσωτερικόν δρ. 10. Έξωτερικόν φρ. χρυσά 10.
Πάν συνδρομητής θεωρείται καὶ μέλος ἀρχόν.

ΥΠΗΝ ΣΥΜΑΤΩΝ Α' ΚΑΙ Β' ΕΤΟΥΣ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Διὰ τοὺς συνδρομητάς

Σώμα α'. Έτος δρ. ἡ φρ. β. Σώμα β'. Έτος δρ. ἡ φρ. γ.
Διὰ τοὺς μὴ συνδρομητάς ἀνά δρ. 10.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ κατάστημα τοῦ
Συλλόγου ἐν συνοσίῃ Πλάκας κατὰ τὴν Δημοτικὴν Σχο-
λῆν, ὁδὸς Φλέσσα, ἀριθ. 5, καὶ εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα
«Αὐτὴν Κωπιδαντινίδων».

ΠΑΣΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΡΑΦΕΤΑΙ

Σύλλογον «Αναπλάσις» Ἀθῆναις.
Collège «Anaplasis» Athènes.

Πᾶσα διαρκὲς πρὸς τὸν Σύλλογον ἢ πρὸς τὸ ταμιεῖον
τοῦ «Διοσκόλου Παύλου» ἢ πᾶσα συνδρομὴ πρὸς τὸ
περιοδικὸν πέμπεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους «Ανα-
πλάσις» Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κ. Γερμανὸν ἢ πρὸς
τὸν ταμιῶν τοῦ Συλλόγου κ. Γεωργίου Δ. Μαρτύρου-
λου ἑμπορῶν.

Τὰ ἀποκρίματα χειρόγραφα δημοσιεύονται καὶ μὴ
δὲν ἐπιστρέφονται.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1890.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ῥιζάρειος Σχολή. Λόγος μητροπολίτου Ἀθηνῶν. —
Ἡ σημασία τῆς Κυριακῆς, ὑπὸ Διομήδους Κυριακοῦ.
— Περὶ Θερησκευτικῆς διακρίσεως τῆς τῶν παίδων
καρδίας ὡς τοῦ κυριωτέτου μέσου πρὸς Θεραπεύσαν τῆς
παρ' ἡμῶν παρετηρησμένην ἡθικὴν καχεξίαν, Β',
ὑπὸ Ἀριαν. Διακρίαν. — Ἡ Θεραπεύσα, ὑπὸ Μ. Γαλα-
κοῦ. — Πίστις καὶ ἀπιστία Β', ὑπὸ Δ. Μαρτύρου. —
Ἄρτιον ἀποκλεισθῆν καὶ ἐπιστρέφον εἰς τὴν πόλιν
τα., δημοσίᾳ Δαν. Μανφ. — Ἐνδοξία αὐτῶν. — Ἀναλο-
τικὸν πρὸς τὴν μαθημάτων τοῦ πλήρους Δημοτι-
κῆς σχολείου τῶν ἀρχόντων κατὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ νο-
μοσχέδια. — Προσευχὴ ἐν Παρεκκλήσει. — Πρωτι-
μότευσι 15 κήρυκες τοῦ Θεοῦ λόγον ἢ καὶ ἑνὸς ἐκ-
ταμνησίου. — Θερησκευτικὴ κρίσις. — Δωρεὰ εἰς τὴν
«Αναπλάσιν».

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ

ΛΟΓΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 18ῃ Ἰουνίου δ αεθ. Μητροπολίτης Ἀθη-
νῶν καὶ πρῶτος τῆς «Αναπλάσεως» κ. Γερ-
μανὸς παραστάς εἰς τὴν ἐναρξιν τῶν ἐξετάσεων
τῆς Ῥιζαρίου ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἐξεφώνησε
τὸν κατωτέρω δημοσιευμένον λόγον, ἐν, ἐσμέν
βέβαιοι, μετὰ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος θέλουσιν
ἀναγνώσει οἱ ἀνὰ πᾶν τὸ Ἑλληνικὸν φίλοι τοῦ
Συλλόγου. Ὅταν βλέπῃ τις ἀλλαγὰς κίνησιν
καὶ δράσιν ἀκατάβλητον ὑπὲρ ἐπιδηώσεως σκο-
πῶν πολλῆς ματαίων καὶ εὐτελῶν, ὅταν δὲ
βλέπων εἰς τοὺς ἀνδρας τῆς ἐκκλησίας παρα-
τηρῇ τὴν νύκην, τὴν ἀδράνεια, τὴν ἀπογοή-
τευσιν, εἰς τίνας; εἰς τοὺς ἀνδρας ἐκείνους οἵ-
τινες ἀναφανδὸν εἰσι τεταγμένοι ὑπὸ τὴν ση-
μαίαν τοῦ μεγίστου ἀναμορφωτοῦ τῆς ἀνθρω-
πότητος, τοῦ μεγίστου μαγνήτου τῶν εὐγε-

νῶν καρδιῶν Ἰησοῦ, τότε δὲν δύναται νὰ μὴ
αἰσθανθῇ μύχιον ἄλγος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ
καὶ νὰ μὴ ἀποθυμῇ, κηδόμενος τῆς Ἐκ-
κλησίας, νὰ μεταδοθῇ ζωὴ καὶ ἔρως εἰς
τὰς ψυχὰς τῶν λειτουργῶν αὐτῆς. Ἀλλὰ καθὼς
ἡ περιπατῶν εἰς καυστικὴν ἔρημον, ὑπὸ δέψης
κατεχόμενος, αἰσθάνεται σκιρτήματα χαρῆς, ὅταν
αἴφνης συναντήσῃ πρὸ αὐτοῦ χλοερὰν ὄσιν καὶ
ἴδῃ βυάκιον κυλῶν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ θαυγῆς
τὸ βελθόν του, ἁπλῶς ἡ ἐπὶ τῇ νεκρώσει τοῦ
κλήρου ἀλγῶν ἀδύνατον νὰ μὴ ἀνασκιρτήσῃ,
ὅταν συναντήσῃ μετὰ τῶν κληρικῶν ἀνδρας
σώφρονος καὶ εὐσεβοῦς βίου, ζήλου ἐμπειλη-
σιμένους, ὅπως ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλη-
σίας, ὅπως μυριοπλασιάσωσιν, εἰ δυνατόν, τὰς
δυνάμεις τῶν, ἵνα εἰς πᾶσας τὰς ἀνάγκας αὐ-
τῆς ἐπαρκέωσιν. Ἴδου διατὶ μετὰ φίλτρου τὸ
ζῆμα τῆς ὑγινοῦς ἑλληνικῆς κοινωνίας παρακο-
λουθεῖ τὰς ἐνεργείας τοῦ πρωθιερέως Ἀθη-
νῶν. Τὸν θέλει ἀνεπλήρητον, τὸν θέλει ἀμνησ-
τικον, τὸν θέλει ὑπέρτερον τῶν κομματικῶν
καὶ προσωπικῶν παθῶν, τὸν θέλει συγκεντροῦντα
περὶ ἑαυτὸν πάντα δυνάμενον νὰ συνεργήσῃ πως
ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τῆς Ἐκκλησίας, τὸν θέ-
λει ὄνομα καὶ πρᾶγμα ἄξιον ὁπαδῶν τοῦ Θεαν-
θρώπου Ἰησοῦ. Πόσον ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία
χαίρει καθόσον ἀρχεται ἀνευρίσκουσα τὰ προσ-
όντα ταῦτα ἐν τῇ προσώπῳ τοῦ ποιμενάρχου
αὐτῆς! Τὸν παρακολουθεῖ μετ' ἀγάπης νῦν μὲν
ἐνεργοῦντα ὅπως τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα γί-
νηται ἐν τοῖς ναοῖς ὑπὸ τῶν δυνάμενων, νῦν δὲ
ἀπαγορεύοντα τὸν ἐξευτελισμὸν τῶν ἱερέων
περιεργομένων ἐπακτικῶς τὰς αἰτίας μετὰ τοῦ
ἀγριασμοῦ νῦν μὲν κανονίζοντα τὰ τῶν κηδεῶν
ἐπὶ τὸ κοσμιώτερον, νῦν δὲ ἰδρόντα τὸν ἱερὸν

φασιν τῆς τηρήσεως τῆς Κυριακῆς. Εἴθε εἰς αὐτούς. Εἴθε!

Α. ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ.

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΠΛΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ ΚΑΡΔΙΑΣ, ΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΩΤΑΤΟΥ ΜΕΣΟΥ ΠΡΟΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΝ ΤΗΣ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΜΕΝΗΣ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΚΕΙΑΣ.

Β'.

Καθ' ἡμῶς λοιπὸν μόνον ἡ θρησκεία εἶναι ἐκείνη, ἥτις δύναιται ἀποτελεσματικῶς νὰ ἰσοποιήσῃ τὴν κοινωνίαν μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ κρατήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ βολοφάνου, ἐτοιμαζόμενοι νὰ ἐμψύξῃ τὴν μάχαιρον εἰς τὴν πτῖβη τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ κατασβέσῃ τὴν πυρκαϊά, βέλη τοῦ ἔρωτος καὶ προφυλάξῃ τὴν κατ' ἐλπίαν ἀρίστην μὲν ἡ θρησκεία δύναται νὰ φράξῃ τὸ στόμα τοῦ ἐτοιμαζόμενου νὰ συκοφαντήσῃ μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ ὠθήσῃ τὴν χεῖρα τοῦ πλουτοῦ εἰς βοήθειαν τῶν πτωχῶν μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ ἀσπασίῃ τοὺς πόδας τῶν ἀνθρώπων εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἀσθενούντων καὶ πασχόντων ἀδελφῶν αὐτῶν μόνον ἡ θρησκεία δύναται νὰ παρηγορήσῃ τοὺς πένθοντες καὶ τεθλιμμένους μόνον ἡ θρησκεία δύναται τέλος νὰ διευκολύνῃ μὲν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀγαθοῦ, νὰ ἀναγκάσῃ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ.

Ἀλλὰ δυστυχῶς παρ' ἡμῶν ἡ θρησκεία, οὐδὲν ἐξέλιπεν ὁλοσχερῶς, κινδυνεύει ἥμισυ ν' ἀπολεσθῇ. Ὅτι τοῦτο εἶνε ἀληθὲς μαρτυροῦσι πλὴν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς ἡ ἐρήμωσις τῶν Ἑκκλησιαστικῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς Ιερουργίας, αἱ καὶ ἐκείνην ἡμέραν συμβαίνουσαι ἐπιστάσεις, αἱ συνελθόντες κατὰ τοῦ θεοῦ ὀνόματος ἐκσφενδονήζονται ὑβρεῖς καὶ βλασφημίαι, καὶ καθ' ὅλου ἡ περιφρόνησις παντὸς θεοῦ καὶ Ιεροῦ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὰς ἐπιστημοτέρους ἐορτάς συγκρέουσι πολλοὶ εἰς τὰς Ἑκκλησίας, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον οἱ πλείστοι ἐξ αὐτῶν συνέρχονται κατ' ἑλπίαν καὶ προσεύχονται μηχανικῶς χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν οὐδεμίαν ἱερὴν συγκίνησιν, οὐδὲν ἱερὸν συναίσθημα. Ἀπόδειξις δὲ τοῦτου εἶναι ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἐκκλησιαζομένων ἢ ὁμιλοῦσιν ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ, ἢ γελῶσιν, ἢ χασιμῶνται, ἢ κοιμῶνται, ἢ περὶ παντὸς ἄλλου σκέπτονται ἢ περὶ Θεοῦ· τούτῳ ἀντίκειται μᾶλλον πῶς νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν ἐχθρόν των, πῶς νὰ ἐξαιπώσῃ τὸν πλησίον των, πῶς νὰ παραβλέψῃ τὴν τιμὴν τοῦ ἄλλου, ἢ πῶς νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἔργα τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἢν ἀκούουσιν ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ διὰ μὲν τῶν φωνῶν καλεσθέντων.

Ὅτι ἡ τωσὺτη θρησκευτικὴ χαλάρωσις εἶ-

ναι ἡ αἰτία τῆς ἠθικῆς ἡμῶν ἐκλύσεως καὶ καχεξίας, μαρτυρεῖ ἡ σύγκρισσις τῆς νῦν ἠθικῆς ἡμῶν κατὰστάσεως πρὸς τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν. Οἱ πατρὶς καὶ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, αἱ καὶ ὁλιγώτεροι ἡμῶν γράμματα ἐγένιστον, ἦσαν ἀσυχρότεροι τῇ λόγῳ ἠθικώτεροι ἡμῶν. Παρ' αὐτοῖς σπανίως συνέβαινον κακοὺς ἡμῶν καὶ ἡλικία τοιαύτης φύσεως, οἷός ἐστιν τὰ συμβαίνοντα παρ' ἡμῶν. Ἦν ἔτι καὶ ἄνθρωποι ἐκείνοι κατ' ἀλλήλων, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὴν ἐχθρότητα τῶν βλαστῶν τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας· ἐκείνοι δὲν παρεβίβαν τὴν τιμὴν τοῦ πλησίον, ἀλλ' ὑπερῆσαν αὐτήν· ἐκείνοι ἐδίδαν ἀλλήλοις ὅσον ὑποθήκην, πολλὰς δὲ καὶ ἀνεὺ ἀποδείξεως, στηριζόμενοι ἀπλῶς εἰς τὴν διὰ λόγου διδομένην διαβεβαίωσιν. Καὶ ταῦτα πάντα δικαί· Διότι ἐπέστευον ὅτι ὑπάρχει μὴ δυνάμις, ἥτις, ὅπως προσταθεῖ τὴν ἀρετὴν καὶ ἀνταρμεῖ τὸ ὄργανον, οὕτω ἀποστρέφεται τὴν κακίαν καὶ τιμωρεῖ τὴν κακοποιήσιν· ἦτοι ἐπίστευον ἀκραδάντως εἰς Θεόν, εἰς ἀθανάσιον τῆς ψυχῆς καὶ εἰς μέλλονσαν ἀνταπόδοσιν. Ὅτι δὲ ἐπίστευον εἰς Θεόν, μαρτυρεῖ ἡ μεγάλη αὐτῶν εὐσέβεια, ἣν ἐδείκνυν οὐ μόνον ἐντελέροντες πιστῶς τὰ θεῖα παραγγέλματα, ἀλλὰ καὶ συγχύζοντες τακτικῶς εἰς τοὺς ναοὺς καὶ σεβόμενοι μεγάλως τοὺς τῆς Ἑκκλησίας λειτουργούς. Παρ' ἐκείνοις σπανίως ἐλθόντων χόρται ὄρεσι, ἐπὶ δὲ σπανιότερον ἐπιμαρτυρεῖται δὲ βλασφημία κατὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἢ τῶν Ἀγίων. Καί, ἡ εἰς Θεὸν πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια εἶναι ἐκείνη, ἥτις συγκρατεῖ τὰ ἔθνη, ἥτις προφυλάσσει αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ὀλέθρου τῆς διαφθορῆς καὶ καθίστα ἐλευθέρους καὶ εὐδαίμονας. Ὅτι δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, ἐπιμαρτυρεῖ καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῶν προγόνων, τούτῳ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Πᾶσι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διετίθοντο ἑαυτοὺς καὶ εὐδαίμονας· Περσέως τούτου, ἐπεὶ ἐπίστευον εἰς Θεόν καὶ ἐτίθον τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν καθήκοντα. Πᾶσι δὲ κατεστρέφοντο καὶ ὑπεροβούθησαν· Περσέως τούτου, ἐπεὶ οἱ μὲν Ἀχαιεὶ κατὰ κράτος τοῦ Ἡρώου καὶ ἐγχεύοντο τὴν Ἑλευσίνα μυστήρια, αἱ δὲ σφιστοὶ διεσέλευον τὰς θρησκευτικὰς τῶν ἡμῶν πεποιθήσεις. Ἡ περιφρόνησις τῆς θρησκείας ἀφίερσε τοὺς φρεσὶς τοῦς τῆς σωτηρίας ἀρετῆς καὶ ἀφῆκεν ἐκείνους τὴν βεβήκα τῆς νουθεσίας, ἡ δὲ κακὴ κατὰ κράτος τὴν Ἑλλάδα, ἀφίερσε ἀπ' αὐτῆς πᾶσαν ζωτικὴν ἐνέργειαν καὶ κατέστησεν αὐτὴν ἐκείνην πτώμα. Οἱ ἔχοντες τοῦ Ἑλληνισμοῦ εὐρύνη ἔλκος χάσαν καὶ ἐξερραυχίσαντο ὑπὸ τοῦ σφαιρῆς τῆς διαφθορῆς, εὐδαίμονες κατέστησαν αὐτοὶ καὶ ὑπεροβίσαντο ἀλλήλοισι ἀδελφοῖς. Ἄλλως καὶ ἡ ἀσυχρότης ἱστορίας δὲν ἐπιδείκνυται τὸ αὐτό· Τῆς ἐκ τῶν σημερινῶν ἡμῶν εἶναι ἰσχυρότερα καὶ περισσύτερον εὐδαίμονες· Ὅχι τὰ εὐσεβεστερα· Τῶν δὲ τοιούτων εἶναι ἀσθενέστερα.

καὶ κακοδικμονέστερα· Ὅχι τὰ ἀσεβέστερα· Βεβαίως, τὰ ἀσεβέστερα.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, φοδοῦμαι μήπως καὶ ἡμεῖς, ἐνεκὰ τῆς ἐπελευθέρσεως ἠθικῆς διαφθορῆς ὡς ἐκ τῆς ἐξαποδυνήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος, ἀπολέσωμεν μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἢ ἠθικὴν, ἣν μόλις μετὰ πολυετεί· ἀγῶνας κατωρθώσαμεν ν' ἀποκτήσωμεν. Καὶ πῶς; (δύνανται τις νὰ ἐρωτήσῃ) δὲν εἴμεθα ἐσωτερικῶς ἐλεύθεροι; Μάλιστα, ἀπαντῶμεν, δὲν εἴμεθα. Ἐνδοσὶν ἡ ζωὴ ἡμῶν, ἡ ἰδιοκτησία καὶ ἡ τιμὴ εὐρίσκεται ἐκτεθειμένη εἰς τὴν διόψαν τῶν μεθίστων καὶ τῶν τραυτιζόντων, δὲν εἴμεθα ἐσωτερικῶς ἐλεύθεροι. Ἐνδοσὶν ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς οἰκίας (πολλὰς δὲ καὶ μένοντες ἐν τῇ οἰκίᾳ) αἰσθάνομεθα τὸν φόβον μήπως μαχαιρώσῃ τις ἡμᾶς ἐκ τῶν φανερῶν μαχαροποροῦντων, ἢ ὁρκώσῃ τις τὴν κεφαλὴν ἡμῶν ἐκ τῶν ἀναφανδῶν πετροβολούντων, ἢ ληστεύσῃ τις ἡμᾶς ἐκ τῶν δημοσίων ἀναλίσκων ταξιδεύοντων ὡποδυτῶν, ἢ ἀτιμίσῃ τις ἡμᾶς ἐκ τῶν πρὸ τῶν διμύτων τῶν ἀτυτομικῶν ὀργάνων ἐλευθέρως ἀσυχρολογούντων καὶ ἀσχημονούντων, δὲν εἴμεθα ἐσωτερικῶς ἐλεύθεροι. Ἡ δὲ στήριξις τῆς ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας ἐπικύεται κατ' ἀνάγκην καὶ τὴν στήριξιν τῆς ἐξωτερικῆς ἢ ἠθικῆς ἐλευθερίας, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀφεστέατον στόμα τῆς ἱστορίας. Φοδοῦμαι λοιπὸν μήπως ἡ παρ' ἡμῶν ἐπικρατοῦσα κακοψυχία καὶ διαφθορὰ ἀπομαρῆνῃ τελείως τὸ ἠθικῶς ἐλευθέρων τοῦτο ἑλληνικὸν κράτος καὶ ὑπαγῇ ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἐτέρου στοιχείου σωφροεστέρου ἡμῶν. Διότι, ὅπως ἐν τῇ φυσικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἠθικῇ βίᾳ, ὑπάρχουσι νόμοι ἀπερρίκτοι. Ἡμῶς τῆς; ὅτι ὑποστῇς ἀφέντως τὰς συνεπείας τῶν ἁμαρτιῶν σου. Κατηγοροῦμεν ἄλλας φυλὰς ὡς θηριώδεις. Καὶ ὅμως αἱ φυλαὶ αἷται οὐδὲν φονεύουσιν οὐ μόνον ἐκ τῶν ἐμφορῶν καὶ ἐμφορῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τῶν ἐτεροφύλων καὶ ἐτεροθρήσκων, τῶν ὑποταγμένων αὐταῖς, ὅσους φονεύουσιν ἡμεῖς ἐμφορῶν, ἐμφορῶν καὶ ὁμοθρήσκων ἐν τῇ μικροσκοπικῇ ἡμῶν ταύτῃ γωνίᾳ. Κατηγοροῦμεν τοὺς ἄλλους λαοὺς, αἱ δὲ εἶναι φιλέλληνες. Καὶ πῶς δικαιούμεθα ν' ἀπατήσωμεν ὡπὼς οἱ ξένοι ὄσιν ἐλληνικώτεροι ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, ἢ, ἐρθέτερον, ἡμῶν τῶν Μισσηλίων Ἑλλήνων; Ὅργιζόμεθα ἐναντίων ἄλλων ἔθνων, ὅτι ἐπιβουλεύονται τὸν Ἑλληνισμόν. Ἀλλὰ διατὶ δὲν ὀργιζόμεθα μᾶλλον κατ' ἡμῶν αὐτῶν, οἱ τινες, κατασπαράσσοντες ἀλλήλους, διενεκλόμενοι τὰ κατὰ κτηνικὰ τῶν ἐναντίων σχέδια;

Εἰς τοιαύτας σκέψεις καὶ κρίσεις παρέσθαι ἡμᾶς καὶ συνήκτα, ἢ βλεπτα λήθη, εἰς ἣν ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐρίσκεται ἐνεκὰ τῶν καθ' ἐκείνην ἡμέραν διαπρασσομένων ἐν Ἑλλάδι φρικωδῶν ἐγκλημάτων.

Καθ' ἡμῶς λοιπὸν κυριώτερα μὲν αἰτία τῆς ἠθικῆς ἡμῶν καχεξίας εἶναι, ὡς καὶ ἀνωτέρω

εἰπομεν, ἡ ἑλλειψὶς θρησκευτικοῦ συναισθήματος, κατὰλλήλοτερον δὲ μέσον πρὸς θεραπείαν αὐτῆς εἶναι ἡ ἀνάφλεξις αὐτοῦ εἰς τὰς τῶν πολιτῶν ψυχὰς.

(ἔπεται τὸ τέλος)

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Κ. ΣΠΑΘΑΚΗΣ.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ἡ διψῶσα γῆ ζητεῖ ὕδωρ ὁ πεινῶν στόμαχος ζητεῖ τροφήν· τὸ ἱστίον τοῦ ναύτου ζητεῖ ἄνεμον· τὸ κύμα ζητεῖ ἀκτὴν· ἡ χελιδὼν ζητεῖ ἑσπέρην· ἡ τρυγὼν ἐρημικὸν ἐνδιαίτημα· ἡ ἀηδὼν φύλλαμα· ὁ κύκνος λίμνην· ὁ ἀετὸς ὕψη ὑπερνεφῆ· τὸ ἀρνίον χλόην· ὁ ἵππος πεδία· ὁ λέων δάσος. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ζητεῖ τὸν Θεόν.

Σχολή τις, ἀρνούμενη τὸν Θεόν, ζητεῖ νὰ ἐξορίσῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τὴν πίστιν πρὸς αὐτόν. Τὴν Σχολὴν ταύτην τὴν γνωρίζετε. Εἶνε ἡ Σχολὴ ἡ ἔχουσα σύμβολον· Μὴ δὲ νὰ πρὸς τὴν Σχολὴν, μὴ δὲ νὰ μεταστῇς εἰς τὴν Σχολὴν ἡ ἀνὰ γοῦ σατὰ πᾶν εἰς τὰς αἰσθησεις καὶ τὴν γαστέρα, εἶνε ἡ Σχολή, ἥτις λέγει πρὸς τὸν ἄνθρωπον· Ἀπατάσαι νομίζων· ὅτι ἐπλάσθης κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν θεῶν. Θεὸς δὲν ὑπάρχει. Ἀπατάσαι πιστεύων εἰς υπερκοσμίον τινα ἡθικὴν τάξιν. Τλὴ τὸ πᾶν. Εἴσαι σάρξ καὶ, ὅταν αὕτη καταρρεύσῃ, εἴσαι μηδὲν. Ἡ αὐριὸν σου εἶνε νῦν αἰώνια. Ἐνδοσὶν ζῆς, φάγε, πίε, κορέσθητι, ἀπόλαυσον, ὀργιάσων. Ἰδοὺ ἡ σοφία καὶ ἡ ἀλήθεια.

Τὰ δόγματα ταῦτα δὲν εἶνε μόνον κτηνώδη καὶ ἀνῆθικα, ἀλλ' εἶνε καὶ δόγματα ψευδῆ. Δὲν εἶνε μόνον δόγματα ἐναντία πρὸς τὴν εὐδαίμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἶνε καὶ δόγματα ἀντικείμενα πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς φύσεως αὐτοῦ. Δὲν εἶνε μόνον δόγματα τὰ ὅποια βδελύσσεται ὁ ἠθικολόγος· εἶνε καὶ δόγματα, τὰ ὅποια ἀποκηρύττει καὶ καταδικάζει ὁ ἀληθὴς ἐπιστήμων.

Φέρομεν σάρκα. Διὰ τῆς σαρκὸς ἐφαπτόμεθα τοῦ κόσμου διὰ τοῦ πνεύματος ἀνιπτάμεθα πρὸς τὸν Θεόν.

Τὸ σῶμα ἡμῶν πεινᾷ. Τίς τὸ ἀρνεῖται; Καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐχει πεινᾶν Θεοῦ. Τίς δύναται νὰ τὸ ἀρνήθῃ; Ὡς τοῦ κόσμου βίου τὰ ἀγαθὰ ἀδυνατοῦσι νὰ ἐκανοποιήσωσι τὴν ψυχὴν ἡμῶν. Πᾶσα ἐξ αὐτῶν ἐκανοποίησις αὐτῆς εἶνε πρόσκαιρος· ἡ ἔσθυστος χαίνει πάντοτε ἐν αὐτῇ. Ὁ φιλοχρήματος νομίζει ὅτι σφραγίσαν πλοῦτη θὰ εἶνε αὐτοῦ. Ὁ φιλόδοξος νομίζει ὅτι προσηγορεύεται τὸ ἄνθρωπον τὸν θὰ εἶνε αὐ-

δαίμων. Ὁ φιλήδονος νομίζει ὅτι βυθιζόμενος εἰς τὰ πέλματα τῶν αἰσθητικῶν ἀπολαύσεων δὲν θὰ ἔχη ἄλλο νὰ ἐπιθυμῇ. Πλάνη! Οἱ πόθοι τῆς καρδίας ἡμῶν εἶνε ἄπειροι καὶ οὐδὲν ἐκ τῶν πεπερασμένων δύναται νὰ πληρώσῃ αὐτούς. Ἐν μέσῳ τοῦ πλούτου δύνατον νὰ πληγῇ. Ἐν μέσῳ τῶν ἡδονῶν δύνατον ν' ἀθυρήσῃ. Καὶ αὐτοκράτωρ δὲ ἔν γένῃ, τὰ στήθη σου θὰ καλύπτονται ὑπὸ παρασῆμων, ἀλλὰ καὶ ἡ καρδιά σου δύνατον νὰ καλύπτηται ὑπὸ πληγῶν. Ἡ καρδιά ἡμῶν εἶνε ἄνευ πυθμένου ὥπως πληρωθῇ, σχετικὸν αὐτῇ ἔπειρον, ἔχει ἀνάγκη τοῦ ἀπολύτου ἀπείρου, τοῦ Θεοῦ.

Οἱ δὲ πόθοι ἡμῶν δὲν εἶνε μόνον ἄπειροι κατὰ τὴν ἐντασίν των. Εἶνε καὶ αἰώνιοι κατὰ τὴν διάρκειάν των. Ἄν θύλομεν νὰ κατακτείνωμεν ἁπλῶς ἕν ἀγαθόν. Θέλομεν καὶ ἡ κατέκτησις αὕτη νὰ ἦν αἰώνια. Ἡ μακαριότης, ἢν ποθοῦμεν, εἶνε ἡ αἰώνια μακαριότης.

Πᾶσα ἀγαθὴ ψυχὴ ἐννοεῖ τὴν παρατήρησιν ταύτην. Ὅταν ἀγαθῶμεν πρόσωπον τι, ἢ ἀγάπῃ ἡμῶν συνοδεύεται ὑπὸ τῆς ἰδέας τῆς διαρκείας, ἐν τῇ μέθῃ δὲ τῆς εὐτυχίας ἡμῶν κατανατῶμεν νὰ πιστεύωμεν ὅτι οὐδὲν οὐδέποτε θὰ χωρῇ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἀγαπημένου. Ὅταν οἱ μεμνηστευμένοι πλάττωσιν ὑνεῖρα μέλλοντος παρὰ τὴν βχθὴν φαντασίαν ἢ ὑπὸ τῆς σκέψης τῶν δένδρων, νομίζετε ὅτι τοῖς ἔρχεται ἡ ἰδέα ὅτι καὶ αὐτοὶ θὰ παρέλθωσιν, ὡς τὸ παρὰ τοῖς πόδας των ἔβαν ὕδωρ καὶ τὸ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς των πίπτουσα φύλλα; Ὅχι! Ἐν τῇ γοητείᾳ αὐτῶν φαντάζονται ὅτι οὐδέποτε θὰ περιβλήθῃ ἡ νεότης καὶ ἡ ἀγάπη αὐτῶν. Ὅταν οἱ νεοφίλοι ἔρχονται ἐν τῇ κατὰ φαιδρῶν, ἐκτινυβόλοι, τρισύλλιοι, νὰ ἐνωθῶσιν εἰς ἑνωσιν ἱερὰν, προσφιλή, μυστηριώδη, ὑποθέτετε ὅτι καταλήγουσιν ἑαυτοὺς μεταξὺ τῶν θνητῶν; Ὅχι! Ἡ ζωὴ, ἥτις πλημμυρεῖ τὰ στήθη των, ἡ αἴγλη, ἥτις ἐκτεννοβολεῖ ἐκ τῶν μετώπων των, αἱ ἀστραπαὶ, τὰς ὁποίας ἐξακοντίζουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ των, αἶς λόγουσι «θὰ εἴμεθα πάντοτε ἡνωμένοι, πάντοτε εὐτυχεῖς, πάντοτε ζῶντες.» Καί, ὅταν ἡ μέθη λιανίξῃ ἐν ταῖς ἀγκάλας αὐτῆς τὸν υἱὸν τῆς, ὅταν δὲ πατήρ χορεύῃ ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτοῦ τὴν μικρὰν θυγατέρα του, ἢ ἰδέα τοῦ θανάτου ἀνεμυγνέται, νομίζετε, εἰς τὴν εὐτυχίαν των; Τόσον ἠληθεύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος φύσει φέρεται πρὸς τὸ αἰώνιον ἀγαθόν, τὸ μηδέποτε φθάνον, τὸ μηδέποτε φθειρόμενον, τὸ μηδέποτε παρερχόμενον, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ πρόσκαιρα ἀγαθὰ, ὅταν τὰ ἀπολαύῃ, ζητεῖ νὰ τὰ ὑπεξαιρέσῃ ἐκ τοῦ χρόνου καὶ νὰ τὰ περικυβήσῃ εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Ἰδοὺ διατὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ζητεῖ τὸν Θεόν καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτῆς εἶνε ὁ θεμελιώδης καὶ

πρωτίστος αὐτῆς χαρακτήρ. Τὸν ζητεῖ, διότι οἱ πόθοι τῆς εἶνε ἄπειροι καὶ αἰώνιοι καὶ, ὥπως πληρωθῶσι, χοῖζουσιν ἀγαθὰ ἀναλόγῳ, ἐνθὸς δὲ πάντα τὰ ἄλλα εἶνε γεροντία καὶ παρερχονται, ἀπὸ σκοτεινότητος πέραν τῶν προδουκαίων λήψιν καὶ γοησίαν, μόνος δὲ Θεὸς εἶνε ὁ αἰώνιος καὶ ὡσαύτως ὢν, ἀπόλυτος, ἄπειρος, αἰώνιος καὶ αὐτὸς κατέχων καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον μεταδίδων τὴν αἰώνιον μακαριότητα καὶ ζωὴν. Τοῦ πόθου τούτου παραγόμενον, τοῦ σκοποῦ τούτου μέσον ὑπερτικὸν εἶνε ἡ **θηρησκεία**.

Τῆς θρησκείας διὰ τὸν ἄνθρωπον οὐδὲν σπουδαιότερον καὶ πολυτιμότερον. Ὅπως οὐδὲν σπουδαιότερον δι' αὐτὸν τῆς αἰωνιότητος του τύχης καὶ οὐδὲν πολυτιμότερον δι' αὐτὸν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς ζητεῖ νὰ ἔλκυσῃ μέχρις αὐτοῦ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ νὰ ὑψώσῃ ἑαυτὸν μέχρι τοῦ Θεοῦ. Αἴσθον, τὸ ὁποῖον προσφέρει πρὸς τοῦτο εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεὸς καὶ διαδέχεται ὑπὲρ τῆς τύχης του ταύτης ὁ ἄνθρωπος, εἶνε ἡ θρησκεία.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὠμίσει ὑπὲρ πάντων σκοπῶν τοῦ ἀνθρώπου τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ ἡθικὴν ἐνότητα. Τὴν πραγματικωτάτην τοῦ σκοποῦ τούτου σκοπὸν ἔχει ὡσαύτως ἡ θρησκεία.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέστησεν ἡμῖν τὴν κατὰ τὸν αἰὶν τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν. Ἡ κατὰ τὸν αἰὶν διὰ τίνος κατορθοῦται; διὰ τῆς θρησκείας.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέστησεν ἡμῖν καὶ ἡ καρδιά ἡμῶν ἔχει ἀνάγκη πίστεως καὶ ἐλπίδος πρὸς τὸν Θεόν. Αὐτὸς τίνος θὰ κατορθώσωμεν τοῦτο; διὰ τῆς θρησκείας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέστησεν ἡμῖν τὴν πρωτότητα, τὴν ὑπομονήν, τὴν ἐγκρασίαν, τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀγαθότητα, τὴν ἀγάπην, τὴν ἀνταπόκρισιν. Αὐτὸς τίνος θὰ κατορθώσωμεν ταῦτα; διὰ τῆς θρησκείας.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπέστησεν ἡμῖν βραβεῖον τῆς ἀρετῆς ἡμῶν τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ μακαριότητα. Αὐτὸς τίνος θὰ γένημεν ἄξιοι αὐτῶν διὰ τῆς θρησκείας.

Ἡ θρησκεία δὲν ἐνδιαφέρει μόνον τὴν αἰώνιον ἡμῶν τύχην, ἀλλὰ καὶ τὸν παρόντα ἡμῶν βίον. Θωρακίζουσα ἡμᾶς κατὰ τὸν σωματικὸν καὶ θλιψέων, ὥστε καὶ ἐκδοτὴν πλῆττονται τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν. Παραπέμποντα τὰς πληγὰς μας, στήριζοντα τὰ βήματά μας, διὰ νύκτωρα τὴν μίαν καρδίαν πρὸς τὴν ἄλλην, μυστικοποιήσαντα τὰς συμπεριφορὰς, ἔχοντα διὰ τῆς ἀγάπης, ἐντονησάντα διὰ τῆς ἐλεημοσύνης, ἐντονησάντα διὰ τῆς ἀδελφότητος, κρητύνοντα τὴν αἴσιν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς συνεκτίσεως ἡμῶν ἐν τῇ αἰωνίᾳ τοῦ Θεοῦ βασιλείᾳ, μὲς διατηρεῖ ἐν ἀδια-

πρώτῳ τινὶ ἡσυχίᾳ καὶ γαλήνῃ μὴ ἐπιτρέπουσα εἰς τὰς καταιγίδας τῶν ἐπερχομένων δεινῶν νὰ μᾶς συντρίβωσι, νὰ μᾶς παρασύρωσι καὶ νὰ μᾶς θάψωσιν εἰς τὰ κύματα τῆς ὀδύνης, τῆς ἀπογοητεύσεως, τῆς ἀπελπισίας.

Ἄν γνωρίζω μεγαλειότερον τοῦ ἀνθρώπου εὐεργέτην, ἢ ἐκεῖνον ὅστις ἐνισχύει τὰς θρησκευτικὰς τοῦ πεποιθήσεως. Καὶ δὲν γνωρίζω κακοῦτερον χειρότερον ἐκείνου, ὅστις ζητεῖ νὰ δηλητηριώσῃ, ἢ ν' ἀνατρέψῃ τὰς πεποιθήσεις ταύτας. Ὅταν ἀφαιρεθῇ ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τί πλέον μένει εἰς αὐτόν; Τὸ μηδὲν καὶ ἡ ἡθικὴ ἔβυσσος.

Ὅσοι ἐξ ὑμῶν ἔχετε πείραν τινὰ τοῦ βίου ἐννοεῖτε τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Ὅταν ὁ πλοῦσιος περιφρονῇ τὸν πτωχόν, ὅταν ὁ ἰσχυρὸς φαντῇ τὸν ἀσθενῆ, ὅταν ὁ ἀδύνατος ποδοπατῇ τὸν ζητοῦντα τὸ δίκαιόν του, ὅταν ὁ μοχθῆρς συκοφαντῇ τὸν ἀθῶον, τί παραγορεῖ τὸν πᾶσχοντα; ἡ θρησκεία. Ὅταν ὁ οἰκογενεάρχης, κεκτημένος ἐκ τῶν μόχθων τῆς ἡμέρας, ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἶκόν του χωρὶς νὰ ἐξοικονομήσῃ τὸν ἔρπον τοῦλάχιστον τῆς εὐρυς, ὅταν ἡ σέξυρος νοσηλεύῃ τὸν σέξυρον καὶ ἀδῆται παρὰ τὴν κλίνην του ἀργυροῦ, ἐνθὺ τὴν καρδίαν τῆς σπαράσσουσι οἱ λυγμοὶ τέκνων μικρῶν, τὰ ὅποια πεννησμένα τρέμουν ὑπὸ τὰ ὀστά των, ὅταν ἡ ἁπορὸς χήρη ὑφίσταται τοὺς ἐξουτελισμούς, τὰς ταπεινώσεις καὶ τὰς πικρίας τῆς πτωχείας καὶ τῆς χρείας, ὅταν τὸ ὄρφανόν παιδίον ἀποδιώκῃται θύρας τινὸς ἐπαίτου ἱερῶν, μὴ ἔχον κλινὴν τοῦ μοῦρου τῆς γαλῆς τοῦ οἴκου, ὅταν ὁ εἰς δὲν ἔχει νὰ ἐνδύσῃ τὰ τέκνα του, ἐνθὺ ὁ ἄλλος ἐκδοεῖ τοὺς κόπας του, ὅταν ὁ εἰς δὲν ἔχη ν' ἀνάψῃ τὸν λύχνον του, ἐνθὺ ὁ ἄλλος θαμβοῦται ἐκ τῶν φώτων τῆς αἰθούσης του, ὅταν ὁ εἰς δὲν ἔχη ν' ἀναπαύσῃ μὴδὲ σιγμῇ, ἐνθὺ ὁ ἄλλος εὐθυμεῖ καὶ ἐσπέρων περιστοιχιζόμενος ὑπὸ οἰκογενείας φαιδρᾶς, ὅταν τὰς ἀπόκριας ὁ εἰς δὲν ἔχη νὰ φέρῃ μὴδὲ λέξανα, ἐνθὺ εἰς τὸν οἶκον τοῦ γείτονός του ποικίλαι ἀναδίδονται δσμαὶ καὶ πληθύνουσι παρατίθενται τράπεζαι καὶ ὅτε ὁ οἶκος καὶ ἀντηχοῦσι τὰ ἔσματα, ὅταν ὁ πλούσιος νεανίας σκαταλῇ τὰ νομίσματα ὡς ἀθύσματα καὶ ἀφίεται εἰς τὴν μέθην οἰστῶν νεανικῶν, ἐνθὺ ὁ μὴδὲν ἄλλο ἐφώδιον ἢ τὴν πολυμοχθίον ἐργασίαν του ἔχων καὶ τὸ βίον πολυμελοῦς οἰκογενείας βαστάζων θυσιάζει τὸ μέλλον του χάριν τῶν οἰκείων του καὶ παλαίει πλήρη θλίψεων καὶ πικριῶν βιωτικὴν πύλιν, ἀκατέβλητος ὅμως ἐν τῇ συναισθήσει ὅτι εἶνε ἀγωνιστὴς καὶ μάργος ἱεροῦ καθήκοντος, ὅλους τούτους τοὺς ἀποκλήρους τῶν ἐγκοσμίων ἀγαθῶν, τοὺς ἀντυχῶν τοῦ βίου, τί τοὺς στηρίζει, τοὺς ἐνισχύει, τοὺς παραγορεῖ, τοὺς συγκρατεῖ, τί; Ἀλλὰ τί ἄλλο

εἰμὴ ἡ θρησκεία; Καὶ ὅταν ἡ νεότης ἐπέλθῃ κατὰ τοῦ σώματος, ὅταν συντρίβῃται ὁ γέρας, ὅταν φθῇ ὁ νεανίας καὶ τὸν δρκαταλείπῃ ἡ φώμη του καὶ σβέννυται ἡ νεότης του, ὅταν μαρτύνηται ἡ παρθένος καὶ σκοτίζεται ἡ αἴγλη τοῦ βλέμματός της καὶ καταρρεῖ ἡ χάρις τοῦ παραστήματος της, ὅταν πρόωρον φθινώσῃ ἀποδιώκῃ τὸ ἔαρ ἀπὸ τοῦ μετώπου της καὶ ἀναρπάξῃ τὰ ὀστά ἀπὸ τῶν χειλέων της καὶ τὰ κλῖνα ἀπὸ τῶν παρειῶν της, ὅταν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου κατακαίμενοι μέτην τείνωμεν τὴν χεῖρα πρὸς τὸν νόστον, ὅταν τὸ ῥῆγος τῶν τελευταίων στιγμῶν διατρέξῃ τὸ σῶμα μας καὶ παραλύουν τὰ μέλη μας καὶ θολοῦται ὁ ὀφθαλμὸς μας, χωρὶς καμμία δύναμις νὰ δύναται νὰ μᾶς κρατήσῃ εἰς τὴν ζωὴν, ἐν τῇ φοβερῇ ἐκείνῃ ὑστάτῃ στιγμῇ, καὶ ἢ ἡν ἄστρα, ἡλιοι, ἔνθη, κοιλιάδες, λῦφοι, σκαῖ, ὅλα τῆς γῆς τὰ ἔσχατα καὶ τὰ θαυμάσια, ὅλα τοῦ κόσμου τοῦτου αἱ ἀγαλλίσεις καὶ αἱ ἡδοναὶ ἀφανίζονται διὰ παντὸς πλέον ἂν ἡμῶν, τί παραγορεῖ ἐκείνους, ὅστις μέλλει νὰ διαπεράσῃ εἰς τὴν μυστηριώδη τῆς αἰωνιότητος ὁχθρὴν, τί παραμυθεῖ ἐκείνους, οἵτινες, περὶ αὐτὸν ἡθροισμένοι, ἀγκυρητοὶ περὶ ἡγαπημένου, μετὰ καρδίαν αἰμάσσουσιν, ἀγωνιῶσιν, συνετριμμένον, παρακολουθοῦσι τὸν χωροῦντα θάνατον μετ' ὅλων αὐτῶν τῶν πενθίμων ἀλλοιώσεων καὶ καταθέτουσιν εἰς τὸν τάφον ὑπαρξίν προσφιλή, μετ' ἧς συναπέρχονται τόσαι προσφιλεῖς καὶ ἱερὰ ἀναμνήσεις των, ὑπαρξίν, τὴν ὁποίαν μέτην θὰ ζητήσωσι πλέον, ὅπως φαιδρῶν τὸν ἄγαν βίον των καὶ φωτισθῇ τὴν σκοτισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ χωρισμοῦ ψυχῆν των; Ὡς θρησκεία! Σὺ φωτίζεις τὴν ὁδὸν τοῦ αἰωνίου ἀποδημητοῦ, Σὺ, ὅτε ἐκλείπουσι περὶ αὐτὸν οἱ θόρυβοι τῆς γῆς, ἐνηχεῖς εἰς τὰ ὦτά του τὰς ἀρμονίας τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Ἀλωνότητος, Σὺ καὶ τοὺς ἐνταῦθα μένοντες παραμυθεῖς διὰ τῆς ἀγαγγύστου ὑποαγῆς εἰς τὰς κρίσεις τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς ἐλπίδος τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀπληλαγμένης πόνου, δακρύων, κλαυθμῶν, στεναγμῶν.

Καὶ δὲν εἶνε ταῦτα μόνον τὰ θαυμάσια τῆς θρησκείας. Τίς ἀνήγειρα γρηγορεῖα, πτωχοκομεία, ὄρφανοτροφεῖα, νοσοκομεία, καὶ τόσα ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα; ἡ θρησκεία. Τί κἀμνε τὴν πλουσίαν δέσποιναν νὰ εἰσφύγῃ εἰς τὴν καλύβην τοῦ πτωχοῦ, ὥπως δώσῃ ἐν ἑνὶ ὅλῳ, δλίγην τροφήν, δλίγον φῶς, ὥπως νοσηλεύσῃ διὰ τῶν ἄρτων χειρῶν της ἕνα δυστυχὴ ἐγκαταλειμμένου καὶ πᾶσχοντα, ὥπως συμμῇ τὰ δάκρυά της μετὰ τὰ δάκρυα τῆς γυναικὸς τοῦ ὄχλου καὶ ἀνακουφίσῃ τὴν καταβεβλημένην αὐτῆς ψυχὴν; ἡ θρησκεία. Τί κἀμνε τὸν ἰσχυρόν, παῖσαντα, νὰ ζητῇ κλάων συγγνώμην παρὰ τοῦ ἀδικηθέντος χειρῶνακτος;

καὶ τὴν δικαιοσύνην τῶν ἄλλων συγκρατεῖ καὶ συσφίγγει τοὺς δεσμοὺς τῆς κοινωνίας· ἀπαίρει τὴν πίστιν ταύτην ἐκ τῆς καρδίας σου καὶ οὐδένα λόγον τῶν ὁμοίων σου θέλεις πιστεύσει· οὐδὲν πρᾶγμα θέλεις τολμήσει νὰ ἐμπιστευθῇς εἰς αὐτοὺς· ἀπέλειψον τὴν πίστιν ταύτην ἐξ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ πᾶντα αἰρεται πᾶσα ἐπιμιξία καὶ πᾶσα σχέσις καὶ ἀμέσως ἐξαφανίζεται πᾶν ὅ,τι ἡ ἀνθρωπότης διάνοις ἐπενόησα καὶ ἡ ἐπιστήμη ἐφάρξε· οἱ ἀνθρώποι ἀποφεύγουσιν ἀλλήλους ὥς τὴν λοιμικὴν νόσον, ἢ φονεύουσιν ἀλλήλους, φοβούμενοι μήπως φονευθῶσι. Διὰ τὸ πεισθέντες εἰς τὸν λόγον αὐτῶν· διότι πιστεύεις εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν, τοῦτέστι πιστεύεις εἰς τὴν πνευματικότητα αὐτῶν, εἰς τὴν ἀδράτην ἐκείνην δύναμιν, τῆς ὁποίας μετέχεις καὶ σὺ αὐτός.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

Α. Μαρτίνος.

ΑΡΝΙΟΝ ΑΠΟΨΑΛΗΘΕΝ

ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΕΨΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ ΤΟΥ Β'.

Μήτοι ἡμῶς καὶ τὸ κείμενον τῆς Π. Α., ὅπερ παραδέχονται, εἰνεσύνφωνον τῷ κειμένῳ, ὅπερ καὶ οἱ Ἀπόστολοι παρεδέχθησαν καὶ οἱ Θεοφύροι Πατέρες, δηλαδὴ τῇ τῶν Ο'. Μεταφράσει· Διότι ἐν πολλοῖς ἐβρίσκειται διὰ φρον καὶ μεγάλως. Παραθέτω ἐνταῦθα σπουδαιότητας τινὰς διαφορὰς.

Κείμενον τῆς Μτφρ. τῶν Ο'.

«Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν»· «ἐξαριθμῆσθαι αὐτοὺς καὶ ὑπὲρ ἑμῶν πληθύνθησονται.» (ψαλμ. 17, 18).

Κείμενον τῆς Μτφρ. αὐτῶν.

«Πόσον δὲ πολυτίμητοι εἶνε εἰς ἐμὲ αἱ βοῦλαι σου, ὁ Θεός, πόσον ἐμεγαλύνθη ὁ ἀρεθὸς αὐτῶν· ἐὰν ἤθελον ν' ἀπαριθμῆσαι αὐτάς, ὑπερβαίνουν τὴν ἡμίανον!» (ψαλμ. 117, 18). Ἡ διδασκαλία αὕτη δὲν εἶνε ἡ μεγαλειότης πλέον· τίς ἀμφιβάλλει;

Κείμενον τῆς Μτφρ. τῶν Ο'.

«Ὁ Θεός κριτὴς δίκαιος καὶ ισχυρός, καὶ μακροθύμος· μὴ ἀγγὴν ἐπάγων καθ' ἐκαστὴν ἡμέραν» (ψαλμ. 7, 12).

Κείμενον τῆς Μτφρ. αὐτῶν.

«Ὁ Θεός εἶνε κριτὴς δίκαιος καὶ Θεὸς ὁ ὁρῶν τὰ κρυφὰ καθ' ἐκαστὴν ἡμέραν» (ψαλμ. 7, 11).

Ὁ Μακροθύμος Κύριε, βεβαίως λίαν

* Ἐχουσιν ἄλλην ἀρίστην εἰς τοὺς ψαλμούς.

μακροθύμος εἶ, ὥστε ἀρέχῃ τοιαύτας βλασφημίας νὰ ἐπιτρούπωνται εἰς τὸν Θεόν σου χαρκαῖον· εἰ δὲ ἦτο Θεὸς ὁρῶν τὰ κρυφὰ καθ' ἐκαστὴν ἡμέραν, ὅτε ἦσαν ἡμετέροις πρὸ πολλοῦ δολοφονοῦντες οἱ παρεβλαπόμενοι τοὺς λόγους σου.

Διὰ τὴν πλην οὖτοι ν' ἀντιτίθωμεν ὅτι τὸ τῶν Ο'. κείμενον δὲν ἔχει τὸ ἀξιοπιστότερον τῆς ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ νεωτέρας Μεταφράσεως αὐτῶν—καὶ τοῦτο λέγουσι. Πρὸς ταῦτα δὲν εἶνε βεβαίως τῆς ἀντιθέσεως ἡμῶν, οὐδὲ ταῦ παρενόητος κακοῦ, ν' ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ τῶν Ο'. Μεταφράσις ἔχει τὸ πλεονέκτημα καὶ τὸ τοῦ ὅμοιος ἐφάρξε· ὁ ἀειμνηστὴς Κωνσταντῖνος Οικονόμου· ἡμεῖς δ' ἀρκούμεθα εἰς τοῦτο, ὅτι καὶ τὸν οἱ Ἀπόστολοι παρεδέχθησαν ὥς καὶ οἱ Θεοφύροι Πατέρες· καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς δευτέρους φέρομεν τὴνδε τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ τὴν μαρτυρίαν· «Τῶν ἄλλων πολλῶν ἡμῶν τῶν ἐξ ἐξουσίας οἱ ἐβδόμησαντα ἔχοντες ἐν ὁδικαίᾳ» οἱ μὲν γὰρ μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν ἡμετέρευσαν, Ἰουδαῖοι μέντοι, καὶ δικαίως ἔν· ὑπακούοντες, ὅτε ἀπεχθὲς ἡμῶν εἰρηκότες, καὶ τὰς προφητείας συνεισφέροντες ἐπίτηδες οἱ δὲ ἐβδόμησαντα πρὸ ἑκάστου ἡ καὶ πλείονων ἔτι τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας· εἰς τοῦτο ἐλθόντες, καὶ ταῦτα οὖτοι, πόσως τοιαύτης εἴδους ὑποψίας ἀντιλαμβάνονται καὶ διὰ τὸν χρόνον, καὶ διὰ τὸ πλῆθος, καὶ διὰ τὴν συμφορὰν πολλῶν ἔν· εἰς τὴν πιστεύσθαι δύνανται· ἡμῶν τοῦ κατὰ Ματθ. κεφ. 4, ὁμιλ. 1, § β', ὡς πρὸς δὲ τοὺς Ἀποστόλους αἱ κατωτέρω διαφοραὶ ἀρκούντες ἔνα δείξωμεν ὅπερ λέγομεν.

Κείμενον τῶν Παρ. τῶν Ἀποστ.

«Πᾶσαι ψυχὰς αὐτῶν Ἰακώβ, αἱ εἰσελθούσαι εἰς Αἴγυπτον, ἐβδόμησαντα πέντε» (Γεν. 47, 27).

Κείμενον τῆς Μτφρ. αὐτῶν.

«Πᾶσαι αἱ ψυχὰς τοῦ αἵματος Ἰακώβ, αἱ εἰσελθούσαι εἰς Αἴγυπτον, ἦσαν ἐβδόμησαντα» (αὐτόθι).

Κείμενον τῆς πρὸς Ἑβραίους.

«Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει· «Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι»» (Ἑβρ. 10, 5).

Κείμενον τῆς Μετφρ. τῶν Ο'.

«Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι» (Ἑβρ. 10, 5).

Κείμενον τῆς Μετφρ. αὐτῶν.

«Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας» διή· «νοῦς ἐν ἡμῶν ὡς» (Ἑβρ. 10, 5).

Συμπέρασμα· Ἐκ τούτων πάντων, ὅπερ συντομωτάτα ἐλέγχθησαν, παραλειφθέντων πλείονων ὁσίων, συνάγεται, ὅτι οἱ αὐτοὶ κακοῦ οἱ εἰς χειρὸς αὐτῶν τὰς Θεῶν Γραφὰς ἐν

μεταφράσει καὶ ἐστρεβλωμένως πρὸς τὸ ἐαυτῶν συμφέρον. Ἐξ οὗτω δὲ στρεβλωθείσων Γραφῶν ποία ἀλήθεια δύναται νὰ προκύψῃ; Ὅτι πλάνη, τίς ἀμφιβάλλει;

II. Ἀλλ' οὐχὶ μόνον ἐνταῦθα λυμαντήρες τῆς ἀληθείας φαίνονται, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δόγμασι.

Α') Διότι εἰς τὸ 1. ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως, «Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν», προσθέσαντες τὴν φράσιν «τὸ βάπτισμα τοῦ Πνεύματος», μετέβαλον αὐτὸ πρὸς τὸ ἐαυτῶν συμφέρον οὕτω· «Ὁμολογῶ ἐν βάπτισμα—τὸ βάπτισμα τοῦ Πνεύματος—εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν» καὶ οὕτω πᾶς μεταβλημὴν χροῦνται ἐν ταῖς ὁμολογίαις αὐτῶν. Ἐπράξαν δὲ τοῦτο θέλοντες νὰ διδάξωσιν ὅτι τὸ ἅγιον βάπτισμα εἶνε ἀπλήρως τελειῇ, καὶ οὐχὶ ἀναρνήντο, λουτρὸν παλιγγενεσίας· προσέκρουσαν ἡμῶς εἰς τὰς τὰ χωρία Ἰωάν. Γ'. 5 — Πράξ. β'. 38 — Τίμ. γ'. 4, 5 — Ἑβρ. 10, 23. Ὡς προσθέσαντες δ' ἐν τῷ Συμβόλῳ εὐρίσκονται καὶ ὑπὸ τὸ ἀνάθημα τοῦ Ζ'. κανόνος τῆς Γ'. Οἰκουμ. Συνόδου. Οἱ προσκρούοντες λοιπὸν εἰς τὴν Γραφὴν καὶ τὰ δόγματα τῶν Συνόδων δύνανται νὰ εἰπῶσιν ὅτι κηρύττουσι τὴν ἀλήθειαν· τοιαύτη ἀλήθεια φευκτέα, καὶ φευκτέα ὡς δυνατόν.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

Γεώργ. Σπ. Μαυροῦς
Φ. Φ.

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ

Δὲν πρέπει τις νὰ ὑψηλοφρονῇ, ἀλλὰ νὰ φρονῇ ἀνάλογα τῆς θέσεώς του· οὐδὲ νὰ περιφρονῇ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ φρονῶν ἀγαθὰ ὑπὲρ πάντων, νὰ ἐνεργῇ τὸ κατὰ δύναμιν εἰς ἀφελείαν αὐτῶν. Αὕτη εἶνε ἡ στοιχειωδέστατη ἀρετὴ, ἡνευ τῆς δικαιοσύνης ὅχι μόνον χριστιανὸς δὲν δύναται νὰ εἶναι τις, ἀλλ' οὐδὲ δὲν ἔχον ἀξίαν τινὰ ἀνθρωπισμοῦ. Τίς εἶσαι σὺ ἐν μέσῳ τῆς δημιουργίας, ἐν μέσῳ τῶν ὁμοίων σου, ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ; Δὲν τοῦτο ἐννοήσῃς, ὅλος δὴποτε καὶ ἂν εἶσαι, ὅσον καὶ ἂν ὑψηλοφρονῇς, ἀδύνατον νὰ μὴ μετριοφρονῇς, ἀδύνατον νὰ μὴ ἀποβάλῃς τὴν οὐσίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους περιφρόνησιν, ἥτις εἶνε οἰκτρὰ μωρία καυφότητος φρονῶν περυσιωμένων, ὡς οἱ ἄσχοι, καὶ ἥτις εἰς οὐδὲν ἄλλο σοὶ χρησιμεύει ἢ εἰς τὸ νὰ σὲ καταστήσῃ γελοῖον καὶ ἀπεχθὲν ἐν μέσῳ τῶν ὁμοίων σου, καὶ βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σου, διότι κατὰ τὴν Γραφὴν· «ἐβδελυγμένους ἐνώπιον Κυρίου πᾶς ὑψηλοκάριος». Εἴτε σοφὸς εἶσαι εἴτε ἄσοφος ἰσχυρότατος ἐν τῇ πολιτείᾳ ἢ τῇ ἐκκλησίᾳ εἴτε πλουσιώτατος, εἶσαι ἀνθρώπος· πρὸ ὁλοῦ

ἀνεφάνης ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας καὶ μετὰ μικρὸν ἐκλείπεις ἐκ τῆς γῆς. Ὅ,τι ἔχεις, τὸ ἔχεις ἕνεκα τῆς διασκευῆς τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματός σου, ἵνα δὲν ὀφείλῃς εἰς ἐαυτόν· ἕνεκα τῆς δημιουργίας, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας εἶσαι ἐν μικροσκοπικῶν ἵκτων· ἕνεκα τῶν ὁμοίων σου, μακρὰν τῆς κοινωνίας τῶν ὁμοίων ἐὰν ἦσο, θὰ ἦσο ἐν κτήνος μαρτύριον, ἀδυνατότατον καὶ ἐνδεέστατον ἕνεκα τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶνε ὁ αἰτιος καὶ τῆς δημιουργίας πάσης καὶ τῆς κοινωνίας, καὶ ἕνεκα τοῦ ὁποίου εἶσαι ὅ,τι εἶσαι· διότι οὐδὲν ἔχεις καλόν, τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως παρ' αὐτοῦ δὲν ἔλαβες. Ὅ,τι πράττεις, τὸ πράττεις ἕνεκα μυρίων συνθηκῶν, ἐτέρωθεν συντρέχουσιν σοι, ὧν ἕνεκ οὐδὲν θὰ ἠδύναιο νὰ πράξῃς. Ὅ,τι ἀπὸ σεαυτοῦ συμβάλλεις εἰνε τοῦτο μόνον, μία καλὴ κλίσις καὶ καλὴ χοῆσις τῆς ἐλευθέρως θελησέως σου, ἥτις καὶ αὕτη εἶνε τεχνούργημα τοῦ ὁφίστου ἀριστοτέχου Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὁρθῶς σοι λέγει ὁ Παῦλος. «Τὶ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;» Ἐὰν δὲ καυχᾶσαι καὶ ἐπαίρεσαι, δηλοῦν ὅτι δὲν ἔχεις τὴν πρωτίστως ἀπαιτούμενην διὰ πάντα ἀνθρώπων γνώσιν, τὴν αὐτογνωσίαν, τὴν συνείδησιν τῆς πνευματικῆς σου πτωχείας, τὴν ματριοφροσύνην, τὴν χριστιανικὴν ταπεινότητα, καὶ ἢν ὁ ταπεινὸς ἐαυτὸν ὑψώθῃσται, καὶ ἢν ἔχων ἔχεις τὸ πρῶτον προσὸν τοῦ πολέτου τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, μὴ ἔχων δὲ πάσχεις ἐν τύφῳ, νόσον δεινότεραν τῆς ὁμωνύμου σωματικῆς, καὶ ἔχεις ἀνάγκην ἱατροῦ καὶ φαρμάκου, ὧν ἕνεκ πορεύεσαι εἰς ἀπώλειαν. Ὅταν δὲ λάβωμεν ὑπ' ὕψος καὶ τοῦτο, ὅτι πολλὰ παύομεν ἔκταντες καὶ ὅτι ὁ φῶς καὶ ἐνεργεῖ ἀπταιστος ἐνυστάσθῃ ὡς πάλαι, ἵνα οὕτω εὐφρανῶμεν συγγνώμην διὰ τὰ πταίσματα ἡμῶν, ἀδύνατον τότε νὰ ὑψώμεν ἐαυτοὺς, ὥστε βλέπωμεν τὴν ὑψηλὴν ὑπὲρ ἡμῶν ταπεινούμενον καὶ καλοῦντα ἡμᾶς διὰ τῆς ταπεινώσεως εἰς τὴν ὑψωσιν.

Ὅσο σοφώτερος, ὅσο ἰσχυρότερος, ὅσο πλουσιώτερος εἶναι τις τόσο μετριοφρονέστερος ὀφείλει νὰ εἶνε καὶ τόσο μάλλον ὀφείλει νὰ μεταχειρίζεται τὴν σοφίαν, τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ἵνα ἐνεργῇ τοὺς ὁμοίους του· τοῦναντίον πράττων ἐνεργεῖ καθ' ἐαυτοῦ καὶ παρασκευάζει τὴν ἐαυτοῦ ἀθλιότητα.

Τὰς ἀνωτέρω ιδέας ἐξεθέμεθα συντομωτάτα ἀκροατὰς γενόμενοι ἐν Παιρμαῖ ὀφελιμωτάτου λόγου ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἐκφωνηθέντος ὑπὸ τοῦ ἱεροκήρυκος Ἀπικῆς κ. Ἱεροθέου Μητροπολίτου εἰς τὴν σχολὴν τοῦ Ἱεροῦ Συνδέσμου.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΗΡΟΥΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΑ

ΤΑΞΙΣ Ε΄.

Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

Προσευχαί.

Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, Δέσποτα, Παντοκράτωρ, ὁ φώτισας τὴν ἡμέραν. (Εὐχὴ τοῦ μεγ. Βασιλεως).

Ἱερὰ ἱστορία.

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλικοῦ λαοῦ μέχρι τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν συνεχείᾳ.

Ὁ βίος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν συνεχείᾳ.

Παρονομαί.

1. Αἱ δέκα παρθένοι. — «Γρηγορεῖτε, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται» (Ματθ. 24, 13). — Ἰδοὺ ὁ νομφίος ἔρχεται... Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ. 24, 1—14.

2. Τὰ τέλαστα. — Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ. 24, 14.

3. Τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου. — «Ἐνδύσασθε, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἁγιασμένοι, σπλέγγνα οὐκτιμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν» ἐπὶ πάσι δὲ τοῖς αἰσθητοῖς, ἵνα ἔσται σύνδεσμος τῆς τελειότητος (Κολοσ. 3, 12). — Ἀνάγνωσις Εὐαγγελίου Ματθ. 22, 1—14.

Εὐαγγέλιον.

Ἀνάγνωσις τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου ἐν συνεχείᾳ.

Τροπάρια.

Τὰ ἀπολυτίκια τῶν ὁσίων ἁγίων.

Κατήχησις.

1. Ἡ Κυριακὴ προσευχή.
2. Τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως.

Γεωγραφία τῆς ἁγίας γῆς.

Ἐκπαίδεξις καὶ συμπλήρωσις τῆς γεωγραφίας τῆς Παλαιστίνης καὶ τῶν ὁρίων αὐτῆς χωρῶν.

Λειτουργική.

ΤΑΞΙΣ ΣΤ΄.

Ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία.

Προσευχαί.

Ὁ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ᾠρᾷ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς...

Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία.

Ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. — Πέτρος, Ἰωάννης, Ἰάκωβος καὶ Παῦλος. — Οἱ ἅγιοι τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς ἑβραίων Χριστιανούς. Ἀνάγνωσις Πράξεων Ἀποστόλων 2, 3, 13 καὶ ἐπιτέως. Διαγγραφαὶ κατὰ τῶν Χριστιανῶν. — Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος.

Ἡθὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Λατρεία τῆς ἐφ' ἑαυτῇ Ἐκκλησίας. Ἀθανάσιος, Βασίλειος, Γρηγόριος δ' Ἀσκληπιοῦ, Γρηγόριος δ' Νύκσης καὶ Ἰωάννης δ' Χρυσόστομος.

Αἱ ἐπὶ οὐνοῦ καὶ ἐν γῇ. — Σχίσμα μεταξὺ

τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μεταρρύθμισις.

Εὐαγγέλιον.

Συμπλήρωσις τῆς ἀναγνώσεως τοῦ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίου καὶ ἀνάγνωσις ἐκ τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰακώβου, τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου.

Κατήχησις.

Συστηματικὴ διδασκαλία αὐτῆς.

Τροπάρια.

Ἡ δοξολογία.

Λειτουργική.

Σημ. Αἱ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην παραπομπαί γίνονται κατὰ τὴν ἐκτὸν Ιωαννῆν νῦν Βῆν ἐν Λεωφίᾳ κατὰ τὸ 1873 ἔκδοσιν.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩ.

Εἰμεθα μικρὰ κόρα· ἔχομεν ἐλπίστη, δοαί ἔχομεν ἐπὶ τὸν πατέρα ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· ἔχομεν καὶ πᾶσαι ἑνα ὕψιστον Πατέρα εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἰδὲ οὐράνιος ἡμῶν Πάτερ, ὅστις πάντα τὰ καλὰ εἰσὶν εἰς ἡμᾶς· δίδω τί καλὸν ἔχομεν, τὸ ὅπου παρὰ σοῦ δὲν ἐλλείπομεν; Ἡ γῆ, ἡ φῶς βαίνωμεν, ὁ αἶρ, ὁ οὐρανὸς καὶ ἀναπνέομεν, τὸ φῶς, ὃ οὐ βλέπομεν, τὰ ζῷα, τὰ φυτὰ, τὰ θύματα, ὃ ὅν τραφόμεθα καὶ ἐνδύμεθα καὶ ποιοῦμεν τοὺς οἴκους καὶ τὰ ἄλλα σκεύη ἡμῶν, πάντα ἀναξερτέως εἶνε ἔργα σου. Καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα ἡμῶν καὶ αὐτὴ ἡ θυμίανα αὐτοῦ κατασκευὴ καὶ αὐτὴ ἡ ψυχὴ ἡμῶν μετὰ πνευματικὰς αὐτῆς δυνάμεις εἰς σέ, Οὐράνιε Πάτερ, ἐπείλουναι τὴν ὑπάρξιν καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν. Σὺ, ὅστις ἔδωκας εἰς ἡμᾶς τὸ σῶμα, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ τὸ φυλάττωμεν ἁγνὸν καὶ ὑγιές. Σὺ, ὅστις ἔδωκας εἰς ἡμᾶς τὸν νοῦν, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ σὲ νοήμεν δι' αὐτοῦ ἐπὶ μέλλον καὶ μέλλον καὶ νὰ ἀπαλλαγώμεν ἀπὸ πάσαν κλάνην καὶ πρὸς ἡμᾶς. Σὺ, ὅστις ἔδωκας εἰς ἡμᾶς τὴν καρδίαν, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ ἐγγράψωμεν ἐν αὐτῇ τὸν νόμον σου καὶ νὰ θέλωμεν ὅ,τι θέλεις καὶ ὅ,τι δὲν θέλεις οὐδέποτε νὰ θέλωμεν. Σὺ, ὅστις ἔδωκας εἰς ἡμᾶς τὸ συναισθητικόν, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ σὲ ἀγαπῶμεν, ὥπως ἡμᾶς ἀγαπᾷς, καὶ πᾶν φῶλον καὶ κακόν, ὅπερ μισεῖς, νὰ μισώμεν. Σὺ, ὅστις ἔδωκας τὴν γυναῖκα, εὐδοκίῃς ἵνα γένη αὐτὴ μήτηρ τοῦ Ἰσοῦ σου, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, οὐ ἀξίωσον καὶ ἡμᾶς τὰς Ἑλληνίδας κόρας νὰ γένωμεν ἅγια τέκνα σου, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς παναγίας ἡμῶν Δεσποίνης. Σὺ, ὅστις ἔδωκας εἰς ἡμᾶς ἡν ἔχωμεν δύναμιν, ἀξίωσον ἡμᾶς νὰ ἐργαζώμεθα δι' αὐτῆς ὅ,τι καλόν, ὅ,τι δίκαιον, ὅ,τι ἀφελίμον καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὴν φίλην ἡμῶν πατρίδα καὶ ὅ,τι ἀνυψοῖ ἡμᾶς πρὸς σέ, τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα, οὐ ἡ εἰς αἶνα εἰς τοὺς αἰῶνας.

ΠΡΟΤΙΜΟΤΕΡΟΙ 15 ΚΗΡΥΚΕΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

Η ΝΑΟΣ ΕΛΘΟΣ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟΥ

Κύριε διανομή τῆς ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ,

Ἄν μὴ νομίζετε ἀπὸ τοῦ σκοποῦ, ὅν τὸ ὁμότερον περιοδικὸν ἐπιδίδωκε, δύνανται νὰ καταχωρήσῃτε ἐν αὐτῷ τὴν ἐξῆς ταπεινὴν μου σκέψιν.

Ἐκ τῆς συζητήσεως, ἥς ὁ τῶν Ἀθηνῶν τόπος ἐπελάβετο, ἔσχες βεβαίως γινώσκοντες ὅτι ὁ σεβασμιώτατος ἀρχιεπίσκοπος καὶ ὁ δήμαρχος Πατρῶν διαφύτουν ἐν ἑκατομμύριον δραχμῶν ὑπερ ἀνεγέρσεως ἐν Πατρῶν μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου. Ὡς πᾶσα ἀρεθόδοξος πόλις, οὕτω καὶ ἡ τῶν Πατρῶν ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀφελῇ, ὅταν οἱ ἐν αὐτοῖς λειτουργοὶ τοῦ Ἱψίστου τυγχάνωσι τοιοῦτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὥστε ἀπάντων τὴν προσοχὴν νὰ ἐλπίσῃ καὶ νὰ προκαλέσῃ σκέψεις περὶ βελτιώσεως τῆς ἀξιοσημειώτου καταστάσεως αὐτῶν; Νομίζω λοιπὸν ὅτι ἀπὸ τὴν λαμπρότητα ἐνός ναοῦ περιβαλλοῦς πολλῶν πλείονα ἀγαθὰ θέλει προσκομίσῃ ἑαυτῇ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Πατρῶν, ἢ τὸ ἑκατομμύριον τοῦτο χρησιμοποίησιν ὡς κεφάλαιον, ἵνα διὰ τοῦ διηρηκοῦς αὐτοῦ τόκου πρὸς 3 οἷο εἰς οὐοὺ δραχμῶν ἐτησίως συνετηγῇ αἰωνίως ἐκτὶ μισθοῦ μηνιαίου ἐκ δραχμῶν 800 περὶ τοὺς 15 ἑκατὶ κοσμίους (δηλ. ἑξαμύρια) καὶ ἑξαμύρια, οἱ οὗτοι περιεχόμενοι τὸν νομὸν Ἀχαιοῦ καὶ Ἡλίδος νὰ κηρύττωσι κατὰ Κυριακὴν ἀνά τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τὸ θεῖον κήρυγμα, τὸ μόνον ἱκανόν, ἵνα σώσῃ ἡμεῖς τῆς ἀλλῆς καταστάσεως, ἐν ᾗ διατελούμεν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10 Ἰουνίου 1890.

Νκ

ποιητὴς τῶν Μαθηματικῶν

Συμφωνοῦμεν ἀκριβέστατα μετὰ τοῦ ἐπιστολογράφου. Δεκαπέντε κληρικοί, πεφωτισμένοι καὶ ἐντιμοὶ οἰκογενειάρχαι, διδάσκαλοι τοῦ Εὐαγγελίου, ἔργον ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἔχοντες τὸ διδάσκειν τακτικῶς κατὰ πᾶσαν κυριακὴν καὶ ἑορτήν, συντηροῦμενοι διὰ τῶν εἰσυδημάτων τοῦ 1000000 δραχμῶν, θὰ ἀφελῇσιν καὶ θὰ τιμήσωσι καὶ τοὺς Πατέρας καὶ τὸν ἀρχιερέα καὶ τὸν δήμαρχον αὐτῶν περισσότερον τῆς ἰδρύσεως ἐνός μεγαλοπρεποῦς ναοῦ.

Ὁ θεῖος λόγος, καταλλήλως κηρυττόμενος, οἰκοδομεῖ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων εἰς πνευματικὴν ναὸν, ἐνθα ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ ὁ Θεός, ἐνθ' εἰς χειροποιήτους ναοὺς δὲν κατοικεῖ ὁ Θεός.

Πρώτος σκοπὸς τοῦ χειροποιήτου ναοῦ εἶνε νὰ χρησιμεύῃ ὡς εὐαγγελικὴ διδασκαλεῖον εἰς τὸν λαόν. Ναὸς ἔνθεν διδάσκοντες καὶ διδάσκαλος, τυπικῶς μόνον καὶ ἀνωφελῶς λει-

τουργῶν, ἰσοδυναμεῖ περίπου πρὸς σχολαῖον ἄνευ διδασκάλου. Ἡ ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἡμῶν ἔχει μὲν ναοὺς ἱκανοὺς, ἀλλὰ καὶ διδασκάλους ἐλαχίστους ἔχει. Τοῦτο εἶνε μέγα δι' ἡμᾶς αἰσχρὸν, ἡ δὲ ἀπόνησις τοῦ αἵματος τοῦτου, ἡ μόρφωσις καὶ συντήρησις τακτικῶν τῶν ναῶν διδασκαλῶν, εἶνε ὕψιστον καθήκον τῶν ἀρχόντων καὶ ἰδίων τῶν ἐκκλησιαστικῶν.

Θέλετε ζῶσαν ἐκκλησίαν; Ἡ ζῶσα ἐκκλησία οἰκοδομεῖται διὰ τῆς ζώσης φωνῆς τῶν διδασκόντων. Μορφώσατε λοιπὸν καὶ συντηρήσατε τοιοῦτους. Θέλετε μέλλον ἐκκλησίαν ἐκ μαγνῶν λαμπρῶν καὶ καδωνωσασίων ὑψηλῶν καὶ θόλων μεγαλοπρεπῶν καὶ ἀμβώνων ὁραίων, ἀλλὰ βωβῶν; Τότε θὰ ἔχητε συναγωγὴν πονηρευομένην καὶ κοινωνίαν κακοφρονοῦντων, βεβηλούντων καὶ αὐτοῦς τοὺς ναοὺς.

Ἀλλὰ θὰ εἴπητε ἴσως: Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει βεὶ καταθέτομεν εἰς τὴν τράπεζαν τὸ 1000000 τῶν δραχμῶν καὶ ὅτι θέλομεν νὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν προτεινομένην γνώμην, ποῦ θὰ εὕρωμεν τοὺς διδασκάλους, τοὺς πεφωτισμένους καὶ ἀντίμους οἰκογενειάρχας, οἵτινες ἀπαιτοῦνται διὰ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα; Ἀποκρινόμεθα. Πρὸς μόρφωσιν τοιούτων ἐργάζεσθαι ἡ θεολογικὴ τοῦ πανεπιστημίου καὶ ἡ Ῥιζάρειος σχολή, οἱ δ' ἀπόφοιτοι αὐτῶν γίνονται σχολάρχαι ἢ περὶ ἄλλα τρέπονται ἐργά, μὴ ὑπαρχουσιν θέσεων εὐαγγελικῶν κηρύκων. Ὅταν ὑπάρξωσι τοιαῦται θέσεις, δύνανται, προσωρινῶς κατ' ἀρχὰς λαμβανόμενοι νὰ δοκιμασθῶσι πολλοί, νὰ εὐρεθῶσι δὲ οἱ ἀρμοδιώτεροι, οἵτινες ἐν τῷ ἔργῳ βεβαίως, βίαν ἔχοντες τὰς βάσεις, τὸν ἡμαρτον βίαν καὶ τὸ διδασκτικόν, θὰ τελειοποιῶνται.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Κυριακὸν σχολαῖον τῶν ἐμποροπαλλήλων πρόκειται λίαν προσεχῶς νὰ ἱδρυθῇ ἀπὸ τοῦ Συλλόγου τῆς ἀναπλάσεως ὃν ἐν πρωτοβουλίας αὐτοῦ, ἀλλὰ τῇ αἰτίᾳ τοῦ Σωματείου αὐτῶν τούτων τῶν ἐμποροπαλλήλων. Τὸ συμβόλιον τοῦ σωματείου τούτου, συνιστάμενον ἐκ τῶν κ. κ. Ἀδ. Κόμνη, Γ. Ἀποστολοπούλου, Γ. Γ. Παντίου καὶ Ν. Ἀργυράκη, ἐπέβαλε πρὸς τοῦτο ἀναφορὰν πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς ἀναπλάσεως σεβ. μητροπολίτην Ἀθηνῶν. Ἡ αὐτοῦ οἰκονομικὴ δ. κ. πρόεδρος ἔσπευσεν ἀμέσως δι' ἐπιστολῆς του νὰ συγχαρῇ τῷ τε συμβολίῳ καὶ τοῖς φιλοτιμίαις μέλει τοῦ Σωματείου τῶν ἐμποροπαλλήλων, οἵτινες, μέγιστα ἀφελόσιν ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν πρὸς

